

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6-50
za en mesec " " " 2-20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—

V upravi prejemov mesečno K 1-70

SLOVENE

Inserati:

Enostopna petitrsta (72 mm):
za enkrat . . . po 15 v
za dvakrat . . . " 13 "
za trikrat . . . " 10 "
za večkrat primoren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostopna petitrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izveniš nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. —
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ograke poštne
hran. račun št. 26.511. — Upravniškega telefona št. 188.

Turška glavna vzhodna armada pri Lüle-Burgasu poražena! — Vojaška situacija na bojišču in diplomatični položaj. — Turška zahodna armada popolnoma razbita. — General Džavid-paša od turških častnikov ustreljen.

(Glej drugo stran!)

Današnja številka obsega 8 strani.

Katoličani in boj na Balkanu.

Eno najznačilnejših dejstev v zgodovini Evrope je, kako veliko vlogo so igrali pri osvobodilnem gibanju krščanskih narodov iz osmanskega jarma papeži katoliške cerkve. Kdor to prouči, pride do spoznanja, da so to gibanje papeži pravzaprav vodili. Od tistega dne, ko je Turek iz azijskih visokih planot pridrvel do Bospora in prestopil evropsko obalo do novejših časov je bila skrb najodličnejših poglavarjev katoliške cerkve ta, kako bi se mogli vsi krščanski vladarji združiti, da Turke vržejo iz Evrope.

Ko je Turek najbolj divjal, so papeži najglasneje med vsemi Evropo pozivali k osvobodilnemu boju. Krščanski vladarji so se ves čas, odkar so Osmeni v sramoto civilizaciji zasedli Balkan in prodrli celo do Dunaja, medseboj prepirali in mnogi izmed njih so celo s Turki že zgodaj sklepali tajne pogodbe, da svojemu sosedu škodujejo, papeži pa niso nehali evropskih narodov opominjati, da je njihova sveta dolžnost, storiti konec osmanskem gospodstvu. Papeži so boj zoper osmanstvo opetovano in slovesno proglasili kot stvar, ozko spojeno s katoliškim verskim prepričanjem, in sicer — to je treba poudariti — ne glede na cerkveni razkol med balkanskimi slovanskimi in neslovanskimi krščanskimi narodi.

Morali bi napisati celo dolgo razpravo, ako bi hoteli to dejstvo z zgodovinskimi zgledi osvetliti. Pastorjeva »Zgodovina papežev« je v tem oziru zlasti poučna. Vzemimo le Pija II., bivšega kardinala Eneja Silvija Piccolomini (1458—1464), ki se je med vsemi najbolj trudil, da se orientalsko vprašanje reši v tem zmislu, da se osmanstvo iz Evrope prežene. Pij II. je, lahko rečemo, neprestano rotal krščanske vladarje, naj se zoper Turka združijo, bil

z balkanskimi slovanskimi knezi in poglavarji v vednem stiku, jih podpiral, države, ki so skrivaj s Turčijo držale, opominjal, rotal, jim s cerkvenimi kaznimi pretel, ves zbor kardinalov in legatov postavil takorekoč v službo za doseg tega cilja — in končno utrujen od velikih telesnih naporov in tudi užaloščen, ker se krščanski vladarji niso mogli povzpeti do tolikega idealizma, da bi vse medsebojne spore pozabili in skupno največjega sovražnika krščanske prosvete porazili, umrl v taboru zoper Turke nabrane armade v Anconi.

Kakor noben papež ne pred ne za njim se tudi Pij II. ni v svojem prizadevanju za osvobodjenje Orienta dal niti najmanj motiti od pomisleka, da gre v prvi vrsti za osvobodjenje razkolnih narodov. Povsod je kakor sploh vsi papeži poudarjal, da gre za zmagbo krščanstva nad izlamskim barbarstvom. Kakor se je spominjal dejstva, da je največji car Bulgarije, kojega carstvo je segalo od izliva Donave do Carigrada in Epira, od Črnega morja do Egejskega in Jonskega, prejel svojo krono iz rok papeža katoliške cerkve, tako je tudi vedel, da razkol ni potekel iz ljudstva, marveč je bil le delo bizantinskega intrigantstva. Papeži so seveda mislili tudi na unijo, in to bi bilo rešilo za balkanske narode — toda kadar se je šlo za to, da se uniči turško tiranstvo, so pozivali k slogi in na pomoč Balkanu, ne oziraje se na nič drugega, kakor na nujno zahtevo, da se Turek premagaja.

Le par najznačilnejših stavkov iz protiturških poslanic Pija II.:

»Ne nehamo dan in noč krščanske kneze in sile pregovarjati, naj se v blagor krščanstva zedinijo in z nami vred sveto delo osvobođenja od turškega tiranstva začno.« (Pismo kerdinalu Carvajalu.)

»Vsled naše lenobe so mogli Turki osvojiti Carigrad, središče vzhoda, in zdaj prodirajo ti barbari celo do Donave in Save.« Papež opisuje nato grozodejstva Turkov v osvojenem Carigradu, ki je bil takrat kljub prizadevanju za unijo po ve-

čini fanatično razkolen, in vzklika: »Za majhne reči zgrabijo kristjani za orožje in bijejo krvave boje, zoper Turke pa, ki našega Boga psujejo, krščanske cerkve rušijo in hočejo krščansko ime sploh uničiti, nobeden ne vzdigne roke. O, če bi mogli, sami bi prijeli križ v roke, sami zastavo Kristusa nesli sovražniku nasproti in se smatrali za srečne, če bi nam bilo dano za to stvar umreti! O, če bi še živeli Gotfridi, Balduini, Tankredi in drugi junaki, ki se niso tako pomišljali, marveč s klicem: »Bog hoče!« šli na boj — vi pa, vi molčite in naši opomini Vas ne ganejo.« (Govor na kongresu v Mantovi.)

»Vsemogočni, večni Bog, ki si z najdragocenejšo krvjo svojega ljubljenelega Sinu človeški rod zveličal in v temo zaviti svet z lučjo evangelija razsvetlil, prosimo Te, stori, da krščanski knezi in narodi zoper nevarno pleme Turkov in drugih barbarov tako silno zgrabijo za orožje, da v Tvojem imenu zmagajo.« (Slovesna zaključna molitev papeža na imenovanem kongresu.)

»Odločili smo se, da gremo sami v boj zoper Turke. Morebiti se bodo krščanski vladarji, ki še vedno doma sedijo, sramovali, ko bodo videli rimskega škofa, namestnika Kristusovega, bolnega in hirajočega starčka, iti v vojsko. Vemo, da gremo gotovi smrti nasproti. Seveda smo premlabi, da bi se z mečem v roki bojevali, toda posnemali bomo Mojzesa in na ladji, ko se bodo čete borile, prosili Boga za zmagbo.« — Papež je pri teh besedah plakal. (Nagovor Pija II. na kardinale v konsistoriju.)

»O ti kruti, nehvaležni, nespametni kristjan, ki o vseh teh turških grozovitostih čuješ — pomisli na svoje brate, ki so v turškem robstvu! Spomni se svoje dolžnosti in hiti na pomoč trpinom. Glej, kako Turek s kristjani postopa: Sinove trga iz rok očetov, otroke iz naročja mater, žene oskrinja pred očmi njihovih mož, mladeniče vprega v plug kakor živino. Ne trpi-

mo tega, ne obotavljajmo se! Kaj koristi obotavljanje, to smo videli na usodi cesarjev carigradskih in trapecuntskih, bosanskega in rascijskega kralja in drugih.« (Križarska bula.)

»Zdaj mi je postalo nemogoče dokončati delo osvobođenja krščanskega sveta od Turkov. To je zdaj Vaša naloga. Nadaljujte to božje delo in nikoli ne zapustite te stvari krščanske vere. Spominjajte se vedno te svoje dolžnosti, spomnite se Izveščarja!« (Besede Pija II. kardinalom, zbranim okoli njegove smrtne postelje v Anconi.)

Nemogoče je navajati enake ali podobne besede Pijevih prednikov in naslednikov glede tega zgodovinskega problema, bule in druge oficijelne izjave, ki vse brez izjeme zastopajo stališče, da je boj zoper turško gospodstvo naravnost dolžnost vsakega krščanskega sveta in osvobodjenje vseh, katoliških ali razkolnih narodov, prav posebna zadeva katoličanov. V onih časih, ko se je to prav posebno poudarjalo, je bilo absolutno izključeno, da bi katoličan o tem količjak dvomil. To poudarjamo nasproti onim katoliškim Nemcem in Mažarom, ki mislijo, da se turkofilstvo z njihovim krščanskim prepričanjem sklada. To je velika zmota. Katoličan mora z verskega, kulturnega, pa tudi s socialnega stališča med vsemi prvi stati na strani krščanskih narodov v boju zoper izlamsko barbarstvo. Različni sebični in ozkosrčni politični pomisleki morajo tu utihniti. Kar se pravoslavja tiče, ne more nikakor biti vzrok, da bi kdo z izlamom na kakršenkoli način simpatiziral. Sicer pa izlam itak propada — zavzemati se zanj je toliko, kakor zavzemati se za umirajoč organizem proti sili povzdigujoče, oziroma nanovo oživljajoče se kulturne moči balkanskega slovstva. Pripominjati je tudi, da pravoslavno ljudstvo od nas le malo loči, da je krščanska zavest v njem mogočna, da je upati, da se sporazumemo tudi v verskem oziru. Turek je katoličane ščitil tam, kjer

LISTEK.

Turške ječe.

Izvirna zgodba. — P. H.

Ob vsaki vojski in vsaki vstaji krščanske raje na Turškem se polnijo turške ječe z nedolžnimi žrtvami. Tako je bilo ob macedonski vstaji leta 1903., tako je tudi letos. Kdo bi se torej ne zanimal za življenje in trpljenje uboge raje v turških ječah?

Letošnjo pomlad sem obiskal Ivana Boneva, katoliškega župnika v Ak-Bunarju pri Odrinu. Udeležil sem se slovesnega pokladanja temeljnega kamna za župno cerkev; še bolj me je pa zanimala oseba župnika samega. Ivan Bonev je znan kot najboljši duhovnik odrinske škofije in velik bolgarski domoljub, enako spoštovan od pravoslavnikov, kakor katoliških Bolgarov.

Popoldne po končani slovesnosti je bil gospod Ivan najbolje volje; njegove črne macedonske oči so sijale zadovoljnosti in veselja. To priliko je bilo treba porabiti, da slišim zanimivo zgodbo o njegovih ječah.

»Vi bi torej radi, da vam pripovedujem o svojih ječah,« mi je odgovoril gospod Ivan in si prijazno pogladil svojo črno brado. »Po pravici rečeno, prav nič zani-

mivo ni bilo sedeti v ječi. Kako naj bo torej zanimivo moje pripovedovanje? No, ker pa tako želite, naj bo.«

Gospod Ivan je sedel poleg mene. Še enkrat je globoko potegnil iz čibuka, potem ga dostojanstveno odložil in začel:

»Gotovo poznate Pokrovan. To vam je katoliška vas oglarjev, skrita v gozdovih Rodopskega pogorja, nad 50 kilometrov zahodno od Odrina in komaj štiri ure od bolgarske meje, krasno zbirališče za oborožene vstaške čete. Tam sem bil župnik v letu 1903.

Takrat je bila usodepolna bolgarska vstaja. Vsak kraj severne Macedonije je imel svojo četo. Tudi se jih niso upali veliko preganjati po gorah, ampak so spoznali, da je veliko priprave, če svojo jezo stresajo nad neoboroženimi kmeti, o katerih so sumili, da so v zvezi s četaši. Ti kmetje so Bolgari, torej morajo sočustvovati s četaši in jih podpirati. To je bilo za Turke jasno in prozorno kakor voda v potoku.

V okolici Pokrovana je bilo precej živahno. Včasih so nas obiskale vstaške čete, včasih pa turški vojaki in orožniki. Oboji so vedeli, da sem po rodu Macedonec, in to jih je še bolj vabilo v Pokrovan. Četaši so imeli pred orožniki to prednost, da so se gibal samo ponoči, kakor volkovi, njih nasprotniki so pa noč po častitljivi stari navadi porabljali za spanje. Naravna

posledica tega je bila, da se niso skoraj nikoli srečali.

Četaši so nas večkrat počastili s svojimi nočnimi obiski popolnoma nepričakovano zdaj na enem, zdaj na drugem koncu vasi. Nekateri kmetje so jim morali dati živil, drugi denarja, drugi so morali zopet kot vodniki kazati pot. Vsako upiranje je bilo nemogoče, ker so oboroženi četaši vsakega umorili, če se jim je kaj ustavljal.

Moji katoličani so seveda o vsem tem molčali kot grob. Če bi kdo držal s turško vlado, bi se izpostavil gotovi smrti; četaši so vsakega izdajavca brez usmiljenja umorili. Sicer bi pa bilo varstvo turških vojakov še bolj nadležno in škodljivo, kakor obiski četašev. Z druge strani pa je pred turško vlado vsak, kdor ni četašev izdal, veljal za njih zaveznika in tudi Turki niso nikomur prizanašali.

Lahko si mislite, da naš položaj ni bil prijeten.

Kot župnik sem bil še posebno odgovoren za svoje ljudi. Ves čas sem bil pod strogim nadzorstvom naših turških sosedov (v Pokrovanu je okoli 30 turških družin), ki so pazili na vsak moj korak. Sicer smo s turškimi sosedi vedno živeli v prijaznosti, toda vstaško gibanje je veljalo za versko in narodno vojsko, in tukaj se pri Turkih neha vsaka prijaznost do kristjanov.

Vendar smo celo poletje srečno pre-

živeli brez posebne nesreče in smo se že veselili zimskega mira. A kar nenadno nas je zadelo veliko gorje.

Neko soboto v septembru (menda je bilo 19.) sem šel z nekaterimi našimi kmeti v bližnje mestce Orta-Köj na semenj. Popoldne smo se pripravljali, da se vrnemo domov v naše hribe; mule in osli so bili že pripravljeni; kar naenkrat so prišli nad nas turški zapti (stražniki) in nam zadržali odhod. Kajmakan (okrajni glavar) je ukazal, da nas peljejo v konak (vladna palača).

Res so nas peljali v konak in tam nekatere kmete izpustili, druge in mene pa brez vsakega pojasnila zaprli v ječo.

V turških ječah je vse tako prirejeno, da bi bi bilo življenje jetnikom kolikor mogoče neznosno. Ječa v Orta-Köju je bila, kakor večina turških ječ, velik, do polovice podzemski prostor, trdno zavarovan z zamreženimi okenci in okovanimi vrati. Tlak je vlažna zemlja, ob zidu pa nadomestujejo postelje široke raskave klopi. Jetniki se na teh klopeh po svojih simpatijah zbirajo v gruča k pogovorom in tukaj cel dan presede. To je vse pohištvo turških ječ. Ponoči se jetniki vležejo kar oblečeni na deske, glavo proti zidu, noge pa proti sredini ječe.

Vlada daje vsakemu kristjanu po en, ne posebno velik hleb kruha na dan; večina ga pojé naenkrat. Kdor ima kaj de-

je bil zato plačan — sicer jih je prav tako brez pardona preganjal kakor pravoslavne. Turek pusti sploh vsakega pri miru, kdor mu zato drago davščino plača — naj bo katoličan, ortodoksen, Grk ali Slovan, kjer pa nič ne dobi, iztisne človeku kri iz telesa. Kako je Turek moril katoliške Armence, kako mučil katoliške Albance! Prav je pa in se mora zahtevati, da balkanske države, ako zmagajo, v svojem novem ozemlju sirogo izvajajo princip **verske paritete** — to se tiče zlasti katoliških Albancev. Principielno pa ni dvoma, da katoličana prav njegovo versko prepričanje brezpogojno nuja, da boj zoper osmanstvo podpira, naj se vodi od kogarkoli.

Tega nas uči, kakor smo tu pokazali, prav posebno zgodovina katoliške cerkve.

Turška glavna vzhodna armada pri Lüle Burgasu poražena!

VOJAŠKA SITUACIJA NA BOJIŠČU IN DIPLOMATIČNI POLOŽAJ. TURŠKA VZHODNA ARMADA POPOLNOMA RAZBITA.

GENERAL DŽAVID-PAŠA OD TURŠKIH ČASTNIKOV USTRELJEN.

Turških armad je konec! Ta vesela vest odmeva danes po celem izobraženem svetu. **Bulgari so včeraj, oziroma danes ponoči glavno vzhodno turško armado vdrugič porazili, dasi je bila turška po turških poročilih samih številnejša in so obenem Turke tako na levem krilu obšli, da jih znajo še v hrbtu prijeti in popolnoma potolči.** Srbi in Bulgari na zapadu pa korakajo proti Solunu, **potem ko so zapadno turško armado popolnoma razkropili, Grki pa so že v Veriji** ter kmalu dosepejo v Solun.

Ko je bila turška armada pod Mahmud Muktar pašo pri Lozingradu na desnem krilu od bulgarske armade pod Dimitrijevim poražena, obenem pa je druga bulgarska armada obkolila Odrin, se je turška glavna moč umaknila v Bunarhissar. Bulgari so prodrli tudi semkaj in Turki so v veliki paniki bežali dalje proti Lüle-Burgasu. Pa tudi od tu so jih Bulgari pregnali in so se Turki morali ob reki Ergene, oziroma ob železniški progi umakniti v Seidler, od tu pa drli v Čorlu. Medtem je prevzel poveljstvo nad turško armado vojni minister Nazim-paša. Ta je dal Aziz-pašo, ki je baje poraz pri Lozengradu zakrivil, ustreliti, kaj se je z Muktar-pašo zgodilo, pa še danes ni natančno znano. Ustrelili so tudi 200 vojakov. V turški armadi, v kateri je veliko kristjanov, na drugi strani pa velika demoralizacija, **divja očitno upor**, ki so ga odredbe iz Carigrada najbrže le še povečale.

Nazim-paša je sklenil začeti z ofenzivo. Vrgel se je iz Čorluja proti Lüle-Burgasu in fronto armade raztegnil od tu do Vize na vrhodu poznih Črnemu morju. Na levem krilu je bil krit po Maricin Ergenu, na desni po gričih in gozdovih Vize. Bitka se je začela predvčerajšnjem. Še do včeraj ob 10. uri ponoči je Nazim-paša v Carigrad brzojavljaj, da se bitka za Turke ugodno razvija in da je pri Vizi Bulgare vrgel nazaj. Mogoče je

bilo to res, le da bitke ni prav nič došlo. Sicer pa je Nazim-paša moral v Carigrad tako brzojavljati, kajti **on di tudi upor** in je treba ljudstvo varati. Carigrad je poln beguncev iz Macedonije.

Bulgari pa so se junaško bili v najneugodnejših okoliščinah. Turki so bili številno močnejši, vrh tega močno dežuje, ceste so izpremenjene v mlakuže, na gorah je zapadel sneg, topov skoro ni mogoče naprej vleči. A bulgarsko navdušenje je vse premagalo. Danes ob **pol 3. uri zjutraj** je došla iz Sofije sledeča **uradna brzojavka**:

Bulgarska armada je v 2 dni trajajoči bitki Turke na celih črti z občutnimi izgubami vrgla nazaj. Turkisev divjem begu umikajo. Bulgari Turke zasledujejo. Bulgari so nad glavno turško armado dosegli popolno zmago in so prodrli do Muraš-lia. Obenem so na levem krilu Turke obšli in se nahajajo bulgarske kavalerijske patrulje že dalje od Rodosta ob Marmarskem morju.

Odliten Slovenec nam iz Sofije ob 10. uri dopoldne brzojavlja:

Velikanska zmaga pri Lüle-Burgasu. Turki raztepeni beže proti Carigradu.

Položaj okoli Odrina pa označuje dnevno povelje oblegajočega poveljnika sledeče:

Bulgari so vse izpade oblegane odrinske armade odbili.

Bulgarskim oficielnim depešam, ki so vedno čisto resnico poročale, gre popolna vera.

Na zapadnem bojišču stoji stvar za Turke še bolj obupno. **Tu Turki sploh nimajo več armade.** 80.000 mož, ki jim je poveljeval Zekki paša, je na vse vetrove razkropljenih. Srbi so jih potolkli pri Kumanovem, kjer je vsega skupaj okoli **15.000 mož padlo**, če ne več, bulgarska armada jih je pobila pri Kočani, kjer je bilo tudi silno veliko žrtev, Grki pa so prodrli že čez Bistrico, Turke porazili pri Nalkan-Köju in stoje že v Veriji, čisto blizu Soluna. V Bitolju (Monastir), kjer se je mislilo, da imajo Turki zbor proti Grkom, **očividno ni nobene armade**, sicer bi bili Turki Grke že davnej napadli. Po neki depeši se je poveljnik bitoljskega zbora, Djavid paša, namesto da bi šel Grkom nasproti, bil združil s Zekki pašo, da ga ojači, in poije Srbe ter Bulgare ter se šele nato na Grke vrže. Ta račun se je pa izjalovil.

Položaj označuje najboljše sledeča brzojavka, ki nam je došla danes ob 10. uri dopoldne:

Belgrad. (Od našega posebnega poročevalca.) **Po privatni vesti so Srbi zavzeli tudi Prizren. Srbi poražene Turke energično zasledujejo. Danes se pričakuje padca Prilepa. General Stepanović koraka proti Solunu, prestolonaslednikova armada tudi, da se združi z grško. Jankovičeva armada maršira proti Adriji.**

Belgrad. (Od našega posebnega poročevalca.) **Arnavti izročajo orožje. Turške zveri iz srda poročajo strašne grozovitosti. Turki na bgu zažigajo srbske vasi, koljejo žene in otroke. V turški armadi vlada veliko razsulo. Doznanje je, da so se pri Ku-**

manovem poveljniki med seboj sprli in da so turški častniki ustrelili poveljnika bitoljskega zbora, Djavid-pašo.

(Ako je ta privatna vest o zavzetju Prizrena resnična, potem je sedaj cela Stara Srbija v srbskih rokah. S tem je izpolnjena tudi srbska operacijska linija in ima sedaj srbska armada varno zaledje, kar je velike važnosti za njeno prodiranje proti jugu. Prizren, bivša prestolnica srbskih kraljev in zadnjega srbskega carja, je eno največjih mest v Macedoniji. Šteje 12 tisoč hiš in 60.000 prebivalcev. Leži na križišču važnih trgovskih cest, ki vodijo proti Skadru in Jadranskemu morju ter na jug preko Skoplja v Solun. Prebivalstvo je večinoma srbsko.)

Diplomatični položaj pa je menda sledeči: Velevlasti bodo intervenirale po odločilni bitki. Vprašanje je zdaj, ali se zmaga pri Lüle-Burgasu smatra za odločilno ali ne. Najbrže da, ker nekatere velesile nočejo, da bi Bulgari še Carigrad zavzeli. Seveda nihče ne vé, ali bodo Bulgari velesile sploh vprašali, ali smejo v Carigrad, ali ne. Meritorno so menda že vse velesile edine, da se bo Turčija morala razdeliti, samo Carigrad in Solun ter nekaj okoliša jim mislijo pustiti. Nekateri pa celo pravijo, da se iz teh mest narede nevtralne luke. **Odločilno besedo ima Avstrija.** Soditi po pisavi krščansko-socialnih glasil, ki imajo zveze z vplivnimi krogi, in po drugih izjavah, **hoče Avstrija le gospodarskih koristi** in Srbom ter Črnogorcem noče braniti teritorialnih pridobitev. Celo »Frankfurter Zeitung«, ki je bila dozdej, kot glasilno nemške vefinance, najbolj turkofilna, piše zdaj, da ni verojetno, da bi Avstrija nastopala sama na svoj račun proti Srbiji, **ker bi s tem provocirala svetovno vojsko.**

Formulo za intervencijo je pa glasom »Echo de Paris« sestavil in predložil kabinetom Poincarés. Iz tega se jasno razvidi, da Avstrija ne igra več vodilne vloge na Balkanu, ampak **tripelententa.** To seveda po zaslugi naših slavnih diplomatov.

× × ×

Bulgari osvojili Rodosta.

»Daily News« poroča iz Sofije: Bulgari so zasedli pristanišče Rodosta ob Marmarskem morju, ki je 75 km od Carigrada oddaljeno. To poročilo dokazuje, da so Bulgari z napornimi marši že obkolili levo krilo turške armade.

Slabo vreme.

Armade, ki operirajo na vzhodnem bojišču, trpe radi slabega vremena. Več dni že strašno dežuje. Po gorah je nad 850 metrov visoko hribe zapadel sneg. Ledeni viharji, zvezani s sneženjem preprečujejo vsak razgled. Prodiranje Bolgarov sicer slabo vreme ovira, ker so zasnežena pota in ker so mali potoki izpremenjeni v hudo-urnike. Slabo vreme je zemljo tako zrahljalo, da se kolesa topničarskih voz globoko v blato vdirajo. Pehotne kolone, ki prodirajo proti Becovci, Covesi in Kočani, morejo le s skrajnim naporom prodirati. Radi naporov na marših je veliko vojakov opešalo, a kljub neugodnemu vremenu poznalo Bulgari le geslo: »Naprej!« Bulgari so dozdej povsod Turke pomandrali. Vodja operacij, načelnik bolgarskega generalnega štaba, Fičev, je neutrudljiv. Malo je takih generalov, ki bi na bojišču tako malo potrebovali, kolikor on potrebuje. Niti adjutanta nima, marveč le tri ordonance, ki se na 12 ur menjavajo. Spi le malo in ga mo-

rajo takoj zbuditi, če pride kako poročilo. Takoj, ko pride v svojo sobo, šolska soba neke gimnazije, v kateri stoji priprosta postelja in mogočno ogródje z zemljevidi, ga mine ves spanec. Zadnje dni so v glavnem stanu zopet strašno delavni. Vse kaže, da se je pričela biti odločilna bitka. Trdi se, da Bulgari ne napadejo utrjenega turškega taborišča, kar želé Turki, marveč da nameravajo obiti levo krilo turške armade, jo napasti za hrbtom in jo vjeti.

GRŠKE ZMAGE.

Kralj Jurij brzojavlja iz Kožanija ministrskemu predsedniku Venizelosu: Levo krilo armade, ki je Turke pri Nabalköju porazilo in jih zasledovalo, je po vročem boju osvojilo zastave dveh turških bataljonov. Prestolonaslednik mi je izročil tudi zastavo bataljona iz Drame, osvojeno v bitki pri Serviji.

Atenska brzojavna agencija poroča, da je bilo v bitki pri Katerini ranjenih 100 Grkov.

»Secolo« poroča, da so se Grki poslali na zapadu ceste v Janino, pri Veriji pa ceste v Solun. Grki bodo kmalu v Solunu.

Grki zasedli Verijo.

Iz Kožanija poroča polkovnik Mider: Verijo je grška armada 29. t. m. brez boja zasedla. Mohamedanske rodbine so ostale v mestu in se poklonile grškemu prestolonasledniku. Železniška zveza med Verijo in Bitoljem je prekinjena. Verija leži ob železniški progi Bitolje—Solun in je velike strateške važnosti, ker od tu Grki prodirajo proti Solunu (75 km) in v Bitolje (130 km ob železnici). Daljava iz Verija v Solun odgovarja daljavi iz Ljubljane do Dovjega.

Kaj je povzročilo neuspehe turške armade.

»Berliner Tagblatt« poroča: Neki visoki grški general je izjavil, da se Turkom predvsem zato tako slabo godi, ker niso za preskrbo z živim nič storili. Turška armada je tako izstradana, da ni za boj sposobna. Neverojetno je, kako nepripravljeni so bili Turki za vojsko na Balkanu.

S SRBSKEGA BOJIŠČA.

Pri Kumanovu in Velesu.

Kakor uradno iz Belgrada poročajo, se je bitke pri Kumanovu udeležila cela macedonska, 80.000 mož močna turška armada. Srbi so izgubili 400 mrtvih in 2000 ranjencev, Turki so pa imeli **16.000 mrtvih** in so malone vse topove izgubili. V kratkem, a hudem boju pri Velesu so izgubili Turki 5000 mrtvih. Tudi bitke pri Velesu se je udeležilo do 80.000 Turkov in Arnavtov. Iz Vranja se poroča, da so se med bitko pri Kumanovu ostro sprli turški generali. Neki turški častnik je ustrelil Džavid pašo, ko je zahteval, naj se bitka nadaljuje. Porazena turška armada se umika v dveh oddelkih proti Prilipu in Gostivaru. — Iz Belgrada pa poročajo, da Srbi zdaj zbirajo svojo armado, ker nameravajo pri Bitolju še enkrat napasti Zekijevu armado, ki beži proti Bitolju. Med Kumanovo in Velesom vozi zopet železnica.

Važne kraljeve odredbe.

Srbski kralj poviša več generalov za vojvode in ustanovi pravoslavni patriarhat za okrožje Peč s sedežem v Skoplju.

Srbi se pripravljajo za odločilno bitko.

Srbi so pričeli zbirati vse svoje moči za zadnjo in odločilno bitko s Turki, ki bo

narja, si lahko kupi hrane pri jetniškem kavarnarju, ki trguje tudi z jestvinami.

Ker nisem imel plašč, sem moral ponoči ležati na golih grčavih deskah, za zglobove sem si podložil pod glavo svoje čevlje, zavite v robec; čez nekoliko dni mi je neki meščan preskrbel plahto. Prve dni so noči vselej strašne in brez spanja. Zrak je neznošno pokvarjen in smrdljiv; ozke odprtine ne zadostujejo za prezračenje. Jetniki neprenehoma kadijo in tobačni dim še bolj zgoščuje neznošno zrak.

Poleti se jetniki med seboj prepirajo ali celo pretepejo za prostor ob okencih, kjer se morejo nekoliko oddahniti. Pa tudi najkrepkejši jetniki se ne morejo rešiti nekega še strašnejšega skupnega sovražnika vseh jetnikov. To je mrčes. Vse vrste golazni in parasitov imajo v turških ječah krepke zastopnike, in tudi najpogumnejši jetniki so naglo premagani od tisočev nevidnih sovražnikov, ki vsak večer lezejo iz črvivih desk njih ležišča, se spuščajo s stropa ali pa vstajajo iz globočin zidovja. Najdebelejšega turškega paša bi ta mrčes v nekoliko dneh izpremenil v skelet.

Boji prvih noči so me utrudili, kakor da bi bil mučen na natezalnici. Nazadnje sem popolnoma omagal in od utrujenosti zaspal, toda spanje je bilo vedno nemirno; trpljenje postaja vsled navade vedno manjše, pa nikoli ne mine.

Bilo nas je okoli sto jetnikov iz raznih bolgarskih vasi; vsi so bili obdolženi, da so podpirali četaše. Na Turškem se vam lahko primeri, da vas zapro celo življenje, ne da bi vam povedali, zakaj; v našem slučaju so imeli vsaj neki dozdeven vzrok.

Med našimi starejšimi jetniškimi tovariši so bili nekateri že večkrat zaslišani, in njih zatekli obrazi ali njihove v krvave cunje zavite noge so glasno pričale o usodi, ki nas je čakala. Večina mojih boječih tovarišev iz Pokrovana je trepetala v pričakovanju mučeniškega zaslišavanja. Prigovarjal sem jim, naj bodo pogumni in naj zaupajo v svojo nedolžnost; svetoval sem jim, naj se na mene sklicujejo. Kot katoliški duhovnik sem bil pod francosko protekcijo in zato sem upal, da bom kljub krutosti sodnikov rešil sebe in svoje udane vaščane.

Nazadnje je prišla vrsta na nas in jaz sem bil med prvimi poklican pred predsednika (reis-medžlisi) okrajnega sodišča, ki mi je najprej stavil mnogo vprašanj o moji osebi. Vse sem mu naglo odgovoril v turškem jeziku, potem sem mu pa segel v besedo in se s povzdignjenim glasom pritožil nad barbarskim postopanjem nasproti meni.

»S kako pravico,« tako sem zaklical, ste me zaprli v ječo, ne da bi mi povedali, česa sem obtožen?»

»Nikar se ne jezi, papas efendi (gospod pop),« mi je odvrnil sodnik zaničljivo, »povedali ti bodo o pravem času.«

»Jaz sem katoliški duhovnik in torej pod francoskim protektoratom. Vi nimate pravice tako svojevoljno postopati z menoj, in jaz se bom pritožil francoskemu konzulu v Odrinu.«

Sodnika je moja drznost osupnila. Obtoženci se morajo pred turškimi sodišči vselej ponižno in spoštljivo obnašati.

Nekoliko trenutkov je ostal neodločen, potem je pa nekaj pošepetal s svojimi svetovavci, ki so sedeli poleg njega.

»Ali si Frank?»

»Ne, jaz sem turški podanik, toda jaz sem katoličan in torej pod francosko protekcijo.«

Novo šepetanje. Sklenili so, naj se predstavim kajmakanu (okrajnemu glavarju).

Dva orožnika sta me odpeljala v veliko dvorano konaka, kjer je zamišljen sedel kajmakan. Globoko sem se mu poklonil, nakar mi je lahko odzdravil z roko in vprašal, ne da bi me pogledal:

»Odkod si, papas efendi?»

Povedal sem rojstni kraj, starost in stan, potem pa odločno ponovil svoj protest.

»Že samo to, da sem v duhovski obleki brez vsakega vzroka zaprt med tatovi, že to je krivično, efendi, in francoski konzul bo zahteval zadoščenja.«

Kajmakan me je potrpežljivo poslušal. Ko sem končal, je neodločno zmajal z glavo, kakor človek, ki se je zavedel pol dolgi raztresenosti, potem pa je dostojanstveno izrekel svojo sodbo:

»Prav dobro.«

Ne da bi se premaknil, je vzel košček papirja in pero, položil papir na dlan svoje leve roke, napisal dve vrstici, pritisnil pečat in nazadnje listek molče spustil na tla poleg divana.

Eden izmed orožnikov je hitro priškočil, pobral listek in ga pritisnil na srce, usta in čelo; med tem nam je dal kajmakan z roko znamenje, naj odidemo.

Orožnika ste me odpeljala k stotniku (juz-baši), ki je prebral listek in mi naznanil, da bom nekoliko časa stanoval v kavarnarjevi sobi ob vходу v ječo. Tukaj sem prebival med orožniki in kavarnarjem, ki je stražnike in uslužbence vsak dan napajal s čašicami dišeče kave. Od tu sem videl ljudi, ki so prihajali in odhajali; lahko sem se pogovarjal z orožniki, a sobe nisem smel zapustiti; ponoči so me skrbno zaklenili.

V tej dobi svojega jetništva sem bil priča groznega prizora.

Moja jetniška soba je z eno steno mejila na temen hlev, ki so ga menda včasih rabili za zaplenjeno živino. Prvo noč sem slišal za zidom neko mrmanje, potem glasne vzklize, nato udarce, katerim je odgovarjalo kričanje in stokanje. Nastavil sem uho na zid in ujel nekoliko besed. Hitro sem spoznal, kaj se godi poleg mene: hlev so izpremenili v dvorano za zaslišavanje in za mučenje.

Zaslišavanje je trajalo celo noč. Po glasu sem spoznal nekatere izmed mojih nesrečnih župljanov; slišal sem, kako so jih topli s palico, nekatere celo v treh ali štirih odmorih.

Morebiti že veste, kako Turki izvršujejo telesne kazni. Jetnika zvežejo, ga položijo na trebuh, dva vojaka mu z vrvo dvigneta noge, da se podplati pokažejo kvišku, potem pa krepek mož udarja po njih z drenovo palico.

Med tem uradnik brez sočutja poslušal kričanje in vzdihovanje uboge žrtve, in ko vidi, da je bolečina prišla do vrhunca, takrat se skloni in zastavi vprašanje. Če

najbrže izvojevana pri Bitolju. Tudi Mahmud šefket-paševе čete, ki so razdeljene na dva dela, so na potu proti Bitolju.

KRALJ PETER — SRBSKI CAR ?

»Petit Parisien« poroča, da kralj Peter v Skoplju anektira Staro Srbijo in se proglasi za srbskega carja.

BOJ ZA TARABOŠ.

29. t. m. se je bil okoli Taraboša strahovit artiljerijski boj.

»Morningpost« poroča, da hočejo Črnogorci po zavzetju Skadra marširati na Leš (Alessio), Sv. Ivan Medua in Drač (Durazzo).

Turška prevara.

Iz Alessia se poroča (30. t. m.): Črnogorci se vedno obstreljavajo Taraboš. Deževje je odplavilo most čez reko Kirko, 4500 turških vojakov je zdaj od Skadra odrezanih brez živil in municije. Črnogorci so severno-vzhodno od Skadra vse kraje zasedli. V Skader prihaja vedno več beguncев. Trdi se, da nameravajo mohamedanci poslati odposlaništvo k avstrijskemu generalnemu konzulu in ga prositi, da naj Avstrija posreduje in Skader zasede, ker Skaderčani nočejo postati črnogorski podaniki. Črnogorci so zasedli na Tarabošu utrdbo Oblika in obstreljujejo utrdbo Berdico, ki je tudi močno utrjena. Turki zelo živahno streljajo na Črnogorce, ne da bi veliko zadeli. V Tarabošu so turški topovi molčali, zvečer so pa peklenko streljali na neki črnogorski bataljon, ki je marširal po neki soteski. Bataljon bi bili uničili, če bi ga ne bil kril general Martinović s svojo artiljerijo. V okolici Birotke so napravili Turki izpad, a so jih Črnogorci vrgli nazaj. Iz Kotora se poroča (30. t. m.), da se Taraboš dobro brani. Turki da streljajo malo, a uspešno in so več črnogorskih topov poškodovali. Črnogorci sami priznavajo, da se Turki hrabro branijo, dasi ni dvoma, da Skader pade.

Preko Pariza se 30. t. m. poroča: Zahodno od Skadra so razobesili Turki bele zastave, vsled česar so Črnogorci Turkom dovolili, približati se črnogorskim postojankam. Ko so se pa Turki Črnogorcem približali, so pričeli nanje streljati in so jih z bajonetni napadli. Padlo da je 300 Črnogorcev. Turke so nato razljučen Črnogorci obkolili in do zadnjega moža pobili. Kakor se pa iz Rjeke poroča, je ob tem zahrbtnem napadu pri Bardanjolu padlo le 40 črnogorcev, po drugih poročilih pa 300. Napadena sta bila dva črnogorska bataljona.

Črnogorski bodoči načrti.

Iz Bara se poroča (30. t. m.), da je črnogorski kralj Nikolaj ukazal, razdeliti armado v tri armadne zборе. Vsak armadni zbor šteje 15.000 mož. Kakor hitro Skader pade, ki je že popolnoma obkoljen, prične črnogorska armada prodirati proti Sv. Ivanu di Medua, ki leži južno od Skadra ob Jadranskem morju. Armada prestolonaslednika Danila dobi posebno nalogo, severna armada generala Vukotića, ki operira v treh ločenih divizijah, izvede pomirjenje Sandžaka. Črnogorci so dozdaj vzeli Turkom 38 topov, 10.000 pušk in 800 konj. V tabor črnogorske vzhodne armade pri Skadru je zadela s Taraboša izstreljena granata v skupino častnikov, v kateri sta se nahajala tudi princa Mirko in Danilo. Ubila sta bila dva in nevarno ranjena tudi

dva črnogorska častnika. Princ Mirko, ki je stal poleg enega usmrčenega častnika, ni poškodovan.

Malisori

so naznanili kralju Nikolaju, da zahtevajo neodvisnost od Turkov in od Črnogorcev pod svojim knezom, a da hočejo priznati višjo črnogorsko oblast. Kralj Nikolaj je voljan Malisorom ugoditi. Kakor hitro se to zgodi, napovejo tudi Malisori Turkom vojsko.

OBLEGOVALNO STANJE V CARIGRADU.

Tu še vedno ljudstvo varajo, da so Turki zavzeli Lozengrad. Generalissimus Nazim-paša ni dal samo Aziz-paše ustreliti, marveč je tudi Mahmud Muktar-pašo postavil pred vojno sodišče. Nad Carigradom je nova Kiamilova vlada proglasila obsedno stanje in se je uveljavila stroga cenzura. Ob 10. mora nehati vsako zbiranje na ulicah. Novi poslanik za Dunaj Hilmi-paša je odpotoval že na Dunaj, da Avstrijo zadrži, da ne bi Turčije zapustila.

»Frankfurter Zeitung« poroča, da so turške blagajne prazne. »Dette publique« nič ne posodi. Treba bo kapitalizirati anuitete odškodnine, ki so jo Lahi Turkom priznali, a bo premalo.

Šestdeset Bulgarov ustreljenih.

Predvčerajšnjem so postavili pred vojno sodišče 60 vjetih pristašev bulgarskega revolucionarnega odbora in jih ustrelili.

Carigradski kristjani v nevarnosti.

Iz Carigrada se 30. t. m. poroča: Tu so mohamedanci zelo pobiti. Brzjavke zadržuje cenzura. Evropci so v velikih skrbih. Včeraj so se drvili po Stambulu mohamedanski derviši, ki so grozili kristjanom. Govorilo se je, da so že pomorili 40 Grkov, a te govorice so bile izmišljene, a položaj je tako napet, da Turki sami sware svoje kristjanske prijatelje, naj ne grejo v Stambul. Nemška štacijska ladja »Loreley« je v soboto odjadrala iz Stambula. Trdi se, da se je odpeljala po eks-sultana Abdul Hamida v Solun. Grško brodogradni križari pred Dardanelami. Turki vprašujejo, zakaj turško vojno brodogradništvo ne napade in prepodi. (Najbrže nima zadosti premoga.) V ponedeljek zvečer se je tisočera množica zbrala pred carigradskim kolodvorom. Posebne izdaje so namreč poročale, da pripeljejo 1000 bulgarskih vojnih vjetnikov. Vjetih Bulgarov niso pripeljali, pač pa veliko ranjencev, kar je zbrano množico zelo razburilo. Policija na konjih je razburjeno množico razkropila. Radi strahopetnosti ob bitki pri Lozengradu so po nagli sodbi več vojakov in častnikov ustrelili. Bulgarske čete, ki operirajo za hrbtno turške armade proti Carigradu, turško armado zelo nadlegujejo, režejo brzjavne žice in poizkušajo razstreljevati železniške mostove.

Turške grozovitosti.

»Agence telegr. Bulg.« poroča, da so Turki, ko so iz Lozengrada bežali, požgali več vasi in krvoločno postopali s kristjani in z bulgarskimi vojnimi vjetniki. Nekega vjetelega bulgarskega vojaka so na neoslednem konju z zvezanimi rokami gonili po odrinskih cestah. Izobražene Bulgare, med njimi profesorje, so aretirali in odvedli v prognanstvo. V Carigradu so več Bulgarov usmrtili.

Poročevalec »Corriere della Sera« poroča, da so turški bašibozuki v Vlahiji v

Makedoniji prerezali vrat 14 letnemu dečku, ki so ga od matere iztrgali. V Serfini so gnali 30 mož v cerkev in cerkev zažgali. 26 mož je zgorelo.

General Sapunzaki poroča iz Epira, da Turki v okolici Janine moré kmete in požigajo sela. V Janini sami so umorili grškega nadpopa.

Slike z balkanskega bojišča.

Vsi sveti — na bojišču.

Vsi sveti na bojišču! Ko bomo jutri korakali na grobove svojih dragih, ne bomo se spominjali samo njih, ampak srce se bo spominjalo tudi onih, ki so se pred tedni še veselili svojega mladega življenja, pa so ga radostno položili na mokro zemljo za svobodo Balkana. In danes in jutri bodo legle na osvobojajočo se slovansko zemljo zopet nove žrtve, žrtve, ki niso padle zaman, katerih vsaka pomenja žarek svobode. Vsi sveti so danes doli na Balkanu zakriti v gromenje in dim topov, bojni vrisk se meša v tiho molitev mater junakov. In ko bodo jutri molile napolnjene cerkve ljudstva po naši domovini, naj se dvigajo molitve tudi v spomin bratom, ki padajo na Balkanu za križ in svobodo. Bog milostljivi z mrtvimi in Bog pravični z živimi!

Vse za domovino!

Iz Sofije poročajo: Prav mladi dijaki so prevzeli policijsko službo v Sofiji in kako resno in vestno jo opravljajo. Policisti pa se bore za domovino na bojiščih. Gospe, ki razumejo dobro peči kruh, delajo v vojaških pekarnah in si privoščijo komaj par ur na dan počitka. V celi državi nič več ne pečejo belega kruha, belo mešajo v enakih delih z rženo moko. Otroci nosijo pečeni kruh v skladišča. Po 500 hlebov nato nalagajo na vozove, vprežene z volmi. Tisoč volov z vozmi so samo iz okolice Sofije dali kmetje na razpolago. V dolgih vrstah se pomikajo vozovi z živim proti meji. Vozniki jih preko gorskih cest spremljajo peš, ko se pa približa noč, zažge voznik ob cesti ogenj, nakrmi svojo žival in se za par ur vleže, zavrt v ovčji kožuh, na zemljo k počitku. Komaj se dani, že vozi dalje, da pride v bližino čet. Te neprekinjene kolone so dosedaj zadoščale za preskrbovanje armade z živim. Po gorskih cestah pa srečuješ tudi stare moše in ženice, ki hite dalje in dalje, da dosežejo bojno črto. Za svojci hite, da jim niso jedi in denar. S ponosom ti kažejo, kaj imajo v žakljah na svojih starih rameh: hlebe kruha, jabolka, češplje, slanino. Denar imajo skrit v usnjatih torbicah na prsih. Predvčerajšnjim sem srečal na gorski cesti četo 160 starih kmetov, ki so vsi imeli isti cilj: k sinovom na bojišču prnesti darove mater. Neki starec je dejal ponosno: »Moj sin se bori pri Palanki. V par dneh bom pri njem. Kako se bo veselil sinko, ko bo dobil kruh, ki ga je pekla njegova mati.« Bog usliši starca, da dobi sina živega. Zlato ljudstvo je to!

General Savov, poveljnik bolgarske armade.

Oči vseh Bolgarov so sedaj obrnjene na generala Savova, ki vodi veliko armado v boj za osvoboditev domovine. General Savov je mož srednje, močne postave, lepega, izrazitega obraza, iz katerega odseva odločnost in samozavest. Savov je sedaj 50 let star; poročil se je Vzhodni Rumeliji, ki je bila takrat še pod turškim

jarmom. Bil je poslan v rusko vojaško akademijo, odkoder se je vrnil pred l. 1885.

Savov se je udeležil bolgarsko-srbske vojske kot stotnik, in kot adjutant generalnega štaba je posebno pokazal svojo izredno vojaško nadarjenost.

Po svojem samozavestnem nastopu si je nakopal sovraštvo mnogih vplivnih mož, ki pa mu ne morejo odreči izvanrednega znanja.

Sumničili so ga, da je sovražnik Rusov; toda Savov je dokazal, da je Bolgar in nič drugega nego Bolgar. Ko je bil imenovan vojnim ministrom, je vsestransko povzdignil bolgarsko armado. Od neznanih čet, ki so bile po letu 1885., je povečal število bolgarske vojske na 420.000 mož, vpeljal je strogo disciplino, ki je vzgojila takšno armado, da ji danes vsi priznavajo prvenstvo na Balkanu.

Po svojih uredbah je general Savov vzbudil proti sebi ostro opozicijo, toda v velikem sobranju je Savov vse svoje nasprotnike razorožil s sijajnim govorom. Sedaj se vidi, da in Savov takrat imel popolnoma prav. Pripravil je Bolgarijo za veliki boj — Savov je skupaj zrastle z bolgarsko armado, pozna njene dobre in slabe strani, pozna zlasti njene poveljnike ter vé, kaj in koliko jim more zaupati. Kot mož iz preprostega ljudstva daje prednost znanju in se ne dá zmotiti po publicah in komplimentih.

Savov je mož, ki hitro spozna situacijo ter se hitro odloči. Pri tem je brezobziren, hodi svojo pot brez ozira na mogoče ovire.

Vsi bolgarski listi so polni hvale o njem, general Savov ima zaupanje vseh — in trdna je vera — da bo upanje vseh izpolnil.

Njegovi načrti niso bili izvršeni šele sedaj, ampak bili so sestavljeni že davno ter po njih nastopa natanko cela bolgarska armada. Vojaki pa ljubijo svojega generala; pri petju »Šumi Marica« zmerom sklepne besede »Marš, marš, generali naš — Raz, dva, tri, napred Bugari!« veljajo generalu Savovu.

Kaj pripoveduje bolgarsko ljudstvo.

Med bolgarskim ljudstvom kroži ta-le povest:

Ko je bila proglašena mobilizacija cele bolgarske armade, je poslal turški sultan Mehmed carju Ferdinandu velik vrč, ki je bil do vrha napolnjen s prosom.

Sultanovi poslanci, ko so carju ta vrč prinesli, so se globoko poklonili ter rekli: »Veš, veliki car, koliko je v vrču prosenih zrn? Ravno toliko je sultanovih vojakov. Vse to vojaštvo bo poslal zoper tebe, ako se predrzneš napovedati mu vojsko. Zato ti svetujemo, ostani lepo doma!« — Tako so govorili poslanci.

Car Ferdinand se pa ni ustrašil. Ukazal je prinesiti vrč, ki je bil napolnjen z najostrejšo papriko. Ta vrč je izročil poslanecem, da bi ga nesli sultanu; obenem jim je dal pismo za sultana, v katerem so bile te-le besede zapisane: »Razreži papriko in poskusi jo! Bodi prepričan, da moje vojaštvo je še ostrejšo, nego ta paprika, ki sem ti jo poslal v vrču.«

Tega lista bojda sultan ni bil posebno vesel.

Junakinja pri brzjavi.

Ko so Turki bombardirali luko Varno, so Turki prerezali vse brzjavne žice, izvzemši ene žice, pri kateri je imela službo gdca Otima. Ko so letele turške kroglice v Varno, je vse poštno osobje prestrašeno zapustilo pošto, ker se je balo, da prične

je z odgovorom zadovoljen, se mučenje ustavi, sicer pa nadaljuje.

Rablji ne tepejo vselej samo po podplatih, ampak po vsem telesu, kamor ravno prileti; dobro poznajo najobčutljivejše dele telesa. Nekoliko udarcev ob koncu prstov ali na kako drugo občutljivo točko pomnoži bolečino do blaznosti.

Groza me je spreletavala, ko sem poslušal te strašne prizore. Med onimi nesrečnimi žrtvami, ki so jih najbolj mučili, sem po glasu spoznal mojega oglarja Stoja Ruseva. Med mučenjem je izgubil toliko krvi, da se preiskovalnemu sodniku ni zdelo več vredno, še nadalje ga zaslišavati, in slišal sem, kako je orožniku ukazal, naj ga vrže v temen kot ob zidu; naj tam pogine, če hoče. Tako so menda hoteli njegovo smrt utajiti pred drugimi jetniki.

Res sem slišal, kako se je nekaj zavalilo k mojemu zidu. Potem je govorjenje utihnilo in vrata so se zaprla.

Prišlo mi je na misel, da bi bilo treba mojemu umirajočemu Rusevu kaj pomagati, toda kako?

Pozno sem prisluškoval, od katere točke prihaja stokanje. Zlezel sem pod klop in doglal, kje leži žrtev. Treba je bilo le še skopati luknjo skozi steno. Tipaje sem stikal po kavarnarjem ognjišču, da bi med njegovim orodjem našel kaj pravega, in res sem našel dosti dolg konicast drog, najbrže je bil razen. Oborožen s tem orodjem sem se splazil nazaj pod klop na kraj, ki sem si ga bil prej dobro zaznamoval, in takoj začel z delom. Kmalu sem premagal ovire. Ker je bilo ka-

menje med seboj zvezano samo z blatom, sem brez težave napravil malo luknjo in s svojim orodjem predrl steno. Potem sem s pritajenim glasom poklical:

»Stoje, poslušaj, ali si ti tukaj?«

Bolesten vzdih mi je odgovoril. Z veliko težavo je vprašal: »Kdo si?«

Razložil sem mu, kako sem prišel v kavarnarjevo sobo in da sem ponoči poslušal, kaj se godi poleg mene.

»O joj! Dedo (oče) Ivan, jaz sem preč, sem pri kraju, umiram!«

Vse njegovo telo je bilo razmesarjeno, in le z veliko težavo se je toliko premaknil, da je gledal z obrazom proti odprtini v zidu.

Tolažil sem ga, da bom skrbel za njegovo družino (bil je oče petih otrok), potem sem mu pripovedoval o nebesih, kjer bo bogato poplačano vse, kar moramo trpeti od nevernikov. Stoj je vse razumel in me prosil, naj ga izpovem.

Zbral je zadnje svoje telesne in duševne moči. Najin predsmrtni pogovor je bil večkrat pretrgan vsled omedlevice, ki je napadala ranjenca. Meni so se pa vsipale po licu obilne žgocne solze, ko sem v bližini čutil tako kruto gorje, a nisem mogel ničesar pomagati. Nazadnje sem mu dal odvezo in on se mi je zahvalil in se poslovil za vedno. Odgovori na kratke molitvice in pobožne vzdihne, ki sem mu jih šepetal skozi odprtino, so kmalu prenehali. Smrtni boj je bil kratek.

Odprtino v zidu sem zopet zadela, ko likor se je dalo. Klop je bila nizka in široka in zato sem v zaupanju v turško ma-

lomarnost lahko sklepal, da orožniki ne bodo opazili sledov mojega dela.

Teden pozneje so me zopet zaprli v veliko ječo med druge jetnike. Nočna zaslišavanja in mučenja so se nadaljevala, a jaz nisem prišel na vrsto. Jetniški stražniki so na vsa moja vprašanja trdovratno molčali.

Po posredovanju nekega oproščenega bolgarskega kmeta sem poslal škofu v Odrin pismo o mojem jetništvu. Škof je stvar sporočil francoskemu konzulu Meyeru. Francoski konzul me sicer ni mogel rešiti jetništva, a dosegel je, da so me po trimesečnem jetništvu prepeljali v han (hotel) Hadžija Mehmeda, kjer sem prebival pod strogim nadzorstvom. Od tukaj sem poizkusil telegrafirati francoskemu konzulu v Odrin, naj me reši. Toda poštar je moj telegram konfisciral in ga izročil kajmakanu.

Kajmakan me je poklical predse in mi ves srdit kazal mojo brzjavko. Jaz sem pa zopet z največjo odločnostjo protestiral, da me imajo že nad tri mesece brez vzroka zaprtega v ječi.

Moja odločnost je kajmakana zbudila iz njegove malomarne lenobe, da je zaklical: »Torej ti hočeš biti sojen. To željo ti bomo izpolnili takoj jutri.«

Naslednji dan so me poklicali v konak (vladno palačo) pred sodbo. Moji sodniki so bili kajmakan, en orožnik in dva pisarja; nobenega zagovornika, nobene priče. Stavili so mi različna vprašanja, da bi mi dokazali zvezo s četaši in da bi izdal svoje župljane. Toda brez uspeha. Sestavili so zapisnik in zahtevali, da ga podpišem. Za-

pisnika nisem hotel podpisati, ker sem videl, da me hočejo z zapisnikom ujeti v nastavljeno past. Odločno sem protestiral proti nepravilnemu sodišču.

Pisarja sta se jezila, kajmakan pa mi je rekel: »Dobro, torej te pošljemo takoj v Odrin.«

Pred konakom je bilo 75 jetnikov že pripravljenih za odhod v Odrin, bili so sami Bolgari, vsi moji znanci.

»Kje so vozovi? Ali ne vidite, da so jetniki vsi oslabiljeni, nekateri so bolni, kako naj torej gredo v verige vkovani peš okoli 10 ur daleč v Odrin. Jaz nikakor ne grem peš.« Tako sem z velikim poudarkom zavpil nad stražnikom, ki me je spremljal.

Drznost Turkom vedno imponira. Stražnik je šel mojo pritožbo naznaniti stotniku, ta pa kajmakanu, ki je mirno odgovoril: »Če hoče imeti voz, naj ga plača.«

Obenem s tem odgovorom mi je stražnik prinesel verigo, s katero je v svoji očetovski skrbnosti vklepil moje roke. Tako ovenčan sem se obrnil k svojim jetniškim tovarišem. Vsi so mi s pogledi izražali sočutje in hvaležnost, da sem se zanje potegnil.

»Bratje,« tako sem jih nagovoril, — »med nami so mnogi siromašni, ki nimajo nič denarja. Za vsak voz bo zadostovalo 40 piastrov (okoli 8 K). Premožnejši lahko zložite to svoto; jaz bom pa sam plačal svoj voz. Kristjani si morajo medsebojno pomagati. Bodite plemeniti!«

Organizirali smo karavano in najeli vozove. Nadstražnik (čauš), ki nas je spremljal, je bil ginjen. Celo pot je bil zelo

poslopje goreti. Le gdčna Otima je ostala na svojem mestu. Ni mislila na svojo mladost, mislila je samo na domovino in odala je naslednjo brzovajko:

»Na prefekta! Turki bombardirajo Varno. Kaj naj storim?«

Kmalu je dobila na aparatu odgovor: »Vi morate ostati na mestu!«

Okolu poštnega poslopja so letele turške kroglice, gdčna Otima pa je pogumno brzovajljala vse posameznosti bombardiranja. Po teh brzovajkah je bilo omogočeno bolgarskim torpedovkam, da so odplule na morje. Zadnja brzovajka, ki jo je pogumna deklica dobila od prefekta, se je glasila:

»Gdčna telegrafistka Otima, Varna. Ravnokar ste odlikovani z bulgarsko svetinjo za hrabrost. — Prefekt.«

Bulgarske deklice vojaki.

Pri Pečovi so se oglasile tri krepke deklice kot prostovoljke za vojsko. Takoj so bile sprejete, in sedaj nosijo moško vojaško uniformo. Takih slučajev je več. Tudi ženska hoče v boj za svobodo bratov.

Bolgarska se bo bojevala do konca.

Iz Stare Zagore se brzovajlja: Bolgarija zaupa v svojo armado. Zavzetje Lozengrada z bajonetnim napadom je vzbudilo nepopisno navdušenje. Bolgarija je odločila, da se bori do zadnjega moža ter bo poklicala pod orožje še letnika 1912 in 1913, skupaj 80.000 mož. Uvrstili jih bodo v rezervo in pripravili za odhod na fronto. Artiljerija za te nove čete je pripravljena. Lahko se reče, da je danes vsa Bolgarija ena sama velika vojašnica, narod kot tak — to je bolgarska armada.

Domoljubje Armencev.

Bolgarski Armenci so med sabo sestavili in na lastne stroške z vsem potrebnim opremili 800 mož broječi prostovoljski kor, ki so mu prideleni redni bolgarski častniki. V rusko-turški vojni leta 1877. so se Armenci nad vse hrabro obnašali. Zlasti sta se proslavila njihova generala Boris-Melikov in Ter-Gugasov.

Ozdravljeni ranjenci.

Iz belgrajskih bolnišnic odpuste te dni prvo skupino lahkih ranjencev, ki so ozdravili. Ne pošljejo jih nazaj na bojišče, marveč ostanejo v belgrajski posadki.

To ni srbsko!

Pod tem naslovom grajajo belgrajski listi, da nekateri vojni liferanti izkoriščajo vojno in nereelno postopajo. Tako na primer imajo pravico do deset vojakov, da jim pomagajo pri dobavi, in sedaj se vidi v Nišu, da so si te vojaže izvolili izmed sinov najbogatejših nižjih občanov, ki so jih na ta način odtegnili vojni službi v fronti — menda pač ne samo slučajno.

Iz Belgrada v Skoplje

Je 29. t. m. odpeljal prvi vlak, odkar je Skoplje v srbskih rokah. Z njim se je odpeljal oddelek belgrajskih bolniških strežnic v Niš in Vranjo.

Konzerve za srbsko armado.

Tovarna konzerv Sv. Stefanovića v Belgradu je napravila potrebno količino konzerv, ki jih je tovarnar odstopil državi za lastno ceno.

Bulgarska infanterija v boju.

Princezinja Helena

ki je došla v Belgrad, je obiskala bolnišnice in se zelo priznalno izrekla o snagi in redu, ki vlada tamkaj. Princezinja se s svojim oddelkom Rdečega križa, ki je že prispel v Belgrad, takoj poda v Vranjo.

Hraber časnikar.

V eskadronu stotnika Rafajlovića, ki se je tako proslavil ob bitki pri Kumanovu, služi tudi časnikar Boško Filipović, konjeniški podporočnik v rezervi in sin uglednega belgrajskega profesorja. V bitki se ni ganil s strani svojega poveljnika ter se tako hrabro držal, da je bil vsem za zgled.

Srbski informacijski urad.

V srbskem naučnem ministrstvu se je osnoval informacijski urad, ki bo srbskim in tujim dopisnikom, časnikarjem in publicistom dajal zanesljive podatke iz zemljepisja, stenografije in statistike, tičeče se Srbije in pokrajin, v katerih se vrši sedanja vojna. Urad bo tudi skrbel da se popravijo krive, neresnične vesti v zunanjih listih ter bo istim preskrboval avtentične slike, fotografije in ilustrovane dokumente o Srbiji in dosedanji vojni.

Žensko učiteljske v Belgradu za domovino.

Učiteljski zbor ženskega učiteljskega v Belgradu je od svojih prihrankov za izlete po domačih krajih določil 1000 dinarjev v prilog ranjencev in vojakov na bojišču. Nakupil je za to vsoto raznega blaga, nato pa v šolskih prostorih otvoril delavnico za šivanje, pletenje itd. Delo izvršujejo pod nadzorstvom in vodstvom svojih učiteljic učenke same — vsega 120 po številu, same Belgrajčanke. Da se s tem domoljubnim delom združi čim lepša disciplina in vzgoja na korist, čitajo, pripovedujejo in predavajo učiteljice, ki niso odšli na bojišče, učenkam iz zgodovine in literature vzgojna in domoljubna dela. Ko porabijo učenke blago, ki so ga iz lastne zaloge kupile, bodo sprejemale v delo blago od drugih korporacij, ki skrbijo za vojsko, ranjence in njihove domače. Učenke so izredno marljive in tekmujejo med seboj v pridnem delu.

Dijaki prostovoljci.

Odbor prostovoljskega zbora v Belgradu poziva vse vseučilišnike, gimnazijce, realce, trgovske akademike in dijakke drugih šol, da se priključijo kot prostovoljci za službo v Belgradu.

Požrtvovalnost bosenskih Srbov.

Bosenski Srbi so doslej darovali za srbski in črnogorski Rdeči križ: V Sarajevu 60.000, v Mostaru 37.000, v Turnu 25.000, v Jajcu 12.000 kron, a velike vsote so se nabrale tudi v manjših krajih. Gotovo je, da je samo Sarajevo dalo 100.000 kron.

Dubrovnik za srbske ranjence.

V Dubrovniku se je za srbske ranjence tekom kratkih dni nabralo 20.000 kron!

Ministrska naredba za učitelje.

Srbski naučni minister je izdal naredbo, s katero poziva vse učitelje srednjih, strokovnih in ljudskih šol, ki niso v vojski in katerih šole so razpuščene, da se ne oddaljujejo iz mest in krajev, kjer stoji njihova šola. V šolah, v katerih pouk ni ustavljen, smejo učitelji manj važne predmete zameniti s predavanji o zgodovini, o srbskih zemljah pod turškim žezlom in o pomenu današnje vojne. Učitelji pa, ki so vsled razpuščene šole brez posla, naj najbližnjo šolsko oblast obveste, na kakšen način se hočejo za časa vojne posvetiti patriotičnemu delu v korist domovine.

O nesposobnosti turških vojskovodij

piše belgrajska »Politika«: Vrhovni poveljnik celokupne macedonske vojske, torej tudi tiste, ki pod Zeki pašo operira proti Srbiji, se smatra za največjega nesposobnega v celem turškem cesarstvu. Tekom cele svoje karijere je imel samo smolo, same poraze. Njegova karijera je v kratkem tale: Najprej je bil valj v Bitolju in za časa njegove uprave je bil ubit ruski konzul Rostovski. Zaradi tega je imela turška vlada grozne neprijetnosti ter je svojevala valija, Ali-Rizo, za kaznen premestila v Tripolis. Tu se je Riza zopet osokolil. Zdelo se mu je najpametneje, da vse čete razoroži, in v kratkem je napravil v Tripolisu tako zmedo, da so se Turki

leta in leta mučili, da so popravili, kar je on zagrešil. Iz Tripolisa je porta zmedenega Rizo porinila v Jemen, da tam pomiri uporne Arabce. Dali so mu močno, dobro opremljeno vojsko, a Riza jim je iz Jemena vrnil samo častnike, moštvo so pa Arabci do zadnjega pobili. Po vsem tem so se Turki le spomnili, da so svojega Rizo škartirali. In ostal bi bil do smrti pozabljen, če bi Turčiji ne bilo zasijalo solnce ustavnosti, ki je tudi Rizo ožarilo. V ustavni dobi je Riza postal vojni minister. Ministroval je tri mesece in padel. Porinili so ga med senatorje kot udanega pristaša mladoturkov. Ko se je napovedala vojna, so mladoturki tega svojega pristaša predlagali za vrhovnega poveljnika makedonske vojske in on je to mesto tudi res dobil. Kakor pa mu zopet vse po sreči gre, je nada, da bo tudi to svojo armado pripeljal iz vojne tako, kakor je jemensko: brez enega samega moža. — Pa tudi ostali turški poveljniki ne prekašajo mnogo svojega starašine. Feti-paša n. pr., bivši poslanik v Belgradu in sedanji poveljnik levega krila turške operacijske vojske, niti vojak ni bil. Proslavil se je že na višini Rujna, kjer so mu srbski vojaki vzeli zastavo. Poveljnik desnega krila, Kara Said, Anatolec, je analfabet. Ni tedaj čuda, da Turki na celi črti beže.

Zverinsko početje Turkov.

Iz Küstendila se poroča, da turški vojaki, ki jih preganja druga armada (srbske in bolgarske divizije), po vseh vaseh, skozi katere beže, koljejo ljudi kakor živino ter pokončujejo cele družine z ženami in otroci. V vaseh Trabatovište in Vuke so našli 147 mrtvih in še mnogo več ranjenih. Turška grozodejstva silno delujejo na srbske in bolgarske čete, da preko strašnih ovir hité kakor na perutih, samo da bi Turkom preprečili klanje nedolžnih ljudi in se maščevali za njih grozodejstva.

Anarhija v turški vojski.

Kdo bi si bil mislil, da bo Turčija tako hitro konec vzela! Kakšnih 14 dni traja vojska, pa so vse turške armade razkropljene. Vzrok leži tudi v strašni anarhiji, ki vlada v popolnoma demoralizirani turški armadi.

O tem le nekaj glasov!

Vojni korespondent »Neue Freie Presse« poroča iz turškega glavnega stana v Sejdlerju:

24. t. m. je major Vasfi-bej vojnim korespondentom v Sejdlerju naznanil, da se bodo morali z armado umakniti do Čorluja in ne v Baba Eski, ki so ga Bulgari zavzeli. Kmalu nato se je nek vlak prevrnil, sumijo, da so domačini sami, ki so Bulgari, atentat izvršili. Naenkrat nastane panika: čuje se vest, da so Bulgari zavzeli še Lüle-Burgas in da so le 15 km od Sejdlerja prodrli. Turške čete beže in streljajo druga na drugo. Vojaki so se z bežečimi mohamedanskimi prebivalci za vlak borili. Turški kavalerijski častniki poročajo, da so se bulgarski oddelki preoblekli v turške uniforme in tako posadko v Lüle Burgasu napadli. Vojne poročevalce zbašejo v vagon.

Od 12. ponoči do 6. zjutraj se je peljal vlak iz Sejdlerja v Čorlu (35 km). Vsa proga je polna bežečega prebivalstva, ki hiti v Carigrad, kjer bo le zmedo povzročila.

ljubezniv do mene, in ko sem mu pokazal verigo, ki mi je zdrsnila z rok, ker je bila prevelika, se je prijazno nasmehnil izpod svojih dolgih mustac: »Nič hudega, jaženček, saj to je bilo samo zaradi videza!«

Dne 23. decembra, dva dni pred Božičem, so nas pripeljali v Odrin in nas zaprli v odrinsko ječo, ki je bila mnogo večja od ječe v Orta-Köju, kakor se tudi spodobijo za glavno ječo cele pokrajine; pa tudi neudobnost in grozota je bila mnogo večja. V našem jetniškem prostoru nas je bilo 180 jetnikov, med temi nekoliko bolgarskih popov in učiteljev.

Turki se zadovoljijo s tem, da imajo jetnike pod ključem, sicer pa se ne zmejnijo veliko zanje in jim prepuščajo, naj se po svoje uredijo. In jetniki se zares kar instinktivno organizirajo. Polagoma se razvije nekaka republikanska vlada, ki jo večina jetnikov molče priznava. V našem malem peklju je vlado prevzela skupina bolgarskih popov in učiteljev; v tej skupini sem bil tudi jaz.

Jetniški tovariši so nam brez ugovora prepustili najlepši prostor na širokih klopih ob zidu, kjer smo imeli svoje seje. Naš kot je bil sedež vlade. V slavo božjo in v čast katoliške vere naj še omenim, da je vladni odbor mene izvolil za predsednika, ker sem si po trimesečnem zaporu v Orta-Köju pridobil dosti izkušnje, pa tudi simpatije tovarišev; največ avtoritete sem imel posebno zato, ker sem bil pod protekcijo francoskega konzula.

Pod vodstvom svoje vlade razsojajo jetniki svoje prepire in včasih celo kakega izmed sojetnikov obsodijo na smrt in to obsodbo na grozen način izvršijo. V svojem jetniškem življenju sem bil večkrat

priča pri izvršitvi smrtne obsodbe. Določeni morivci ponoči napadejo svojo žrtev, jo umorijo in vržejo v kloako. Jetniki o teh dogodkih molčijo kakor grob; Turki pa takih stvari ne preiskujejo natančno, ker so preveč malomarni, in tako ostanejo taki dogodki vedno tajni. S smrtjo kaznujejo jetniki posebno take tovariše, ki v ječi krađejo, ali pa pri preiskavi kakega tovariša izdajo.

Kot predsednik vladnega odbora v odrinski ječi sem z veliko težavo rešil nekoga popa, ki so ga tovariši soglasno obsodili k smrti. Ta nesrečni pop je bil po rodu Bolgar iz vasi Raklica pri Kirk Kilisu. Bolgarski pravoslavni škof je pošiljal v ječo vsak teden po 75 kilogramov mesa in vrečo riža, da se razdeli med pravoslavne jetnike. Pop iz Raklice je v družbi s stražnikom delil ta živila. Med seboj sta pa imela tajen dogovor, da sta vselej precejšen del pridržala zase ter ga prodala jetniškemu trgovcu z živili, denar pa med seboj delila. Jetniki so goljufijo opazili, dokazov je bilo dosti, in pop je bil obsojen na smrt. Dolgo sem jetnike pregovarjal, naj odnehajo, a ker ni nič pomagalo, sem izjavil, da sicer izstopim iz vladnega odbora. To je pomagalo. Pop je bil pomiloščen, a vendar strogo kaznovan. Jetniki so ga slekli in ga izobčili iz svoje družbe. Vrgli so ga v kot, kjer je moral vedno ostati; vsi so se ga ogibali kakor gobavca.

Francoski konzul je pošiljal svojega dragomana (tolmača), da se prepriča, če se mi ni zgodilo kaj zalega. Toda govoriti sem moral z njim vselej po turško in vpričo stražnikov. Redovnice iz družbe asumpcionistov so mi prinašale k oknu miloščine, a vse se je vršilo vtično stražnikov, in nikoli

nisem smel nič govoriti. Enkrat sem se vendar predrznil in rekel sestri Rozi, naj mi pošljejo izpovednika. To so sestre sporočile resurekcionistu Avguštinu Moserju. (V Odrinu imajo poljski resurekcionisti samostan in šolo.)

Oče Avguštin je prišel, toda straža ga ni pustila v ječo. Turki so vedeli, da je izpoved tajejn pogovor, in to se jim je zdelo nevarno. Oče Avguštin se ni dal spraviti v zadrego. Slišal sem, kako se je pogodil s stražo. Z odločnostjo je rekel:

»Saj tudi pravoslavnim popom dovoljujete, da v ječi molijo svoje molitve nad bolniki.«

»To je kaj drugega. Ti se pa hočeš pogovarjati.«

»Nikakor ne! Pop Ivan Bonev je bolan, in jaz hočem nad njim moliti naše katoliške molitve. Prinesel bom cerkveno knjigo in opravil molitve.«

To je straža dovolila.

Oče Avguštin je prišel k zamreženemu oknu. Stražnik me je poklical k oknu. Ob desni in levi mojega izpovednika sta stala stražnika. Izpovednik me je resnobno pozdravil, si del stolo okoli vratu, odprl knjigo in se prekrizal. Potem mi je s takim glasom, kakor da bi molil cerkvene molitve, rekel po latinsko: »Dragi moj, prišel sem vas izpovedat, kakor ste želeli. V knjigi, ki jo držim v roki, je izpraševanje vesti; bral vam bom po latinsko posamezna vprašanja. Kjer se čutite krivega, odgovorite: Kirie elejson, sicer pa molčite. Nazadnje vam bom naložil pokoro in dal odvezo.«

Jaz sem vse razumel; sklonil sem glavo, da me obraz in oči ne bi izdale pred stražniki, ki — strogo pazili nam«

Izpovednik je bral izpraševanje vesti, jaz sem pa od časa do časa pristavljaj svoj obtožilni »Kirie«. Stražniki so slišali, da odgovorjam vedno enako in si mislili, da to spada k molitvi; latinskega seveda niso razumeli.

Vse se je srečno izvršilo in jaz sem se vesel vrnil med svoje jetniške tovariše.

Med mojimi tovariši so nekateri že tri leta čakali zaslišanja in razsodbe. Bal sem se, da se bo tudi meni tako godilo. Na zahtevo francoskega konzula so preiskavo proti meni vendarle pospešili. Dvakrat so me poklicali pred sodnike. Obakrat so mi stavili ista vprašanja o mojem imenu, starosti, stanu in še razna splošna vprašanja, o stvareh, zaradi katerih sem bil pravzaprav v ječi, mi pa niso nič omenili. Po drugem zaslišavanju so mi povedali, da sem oproščen. —

V ječi sem imel dosti prilike spoznati, da se na turško pravico ni mogoče zanašati. Država, v kateri se vrši toliko vnebovpijočih krivic, gotovo ne more imeti velike bodočnosti. —

Ivan Bonev se je dvignil. Oba sva se oddahnila v zavesti, da bo enkrat tudi za Turke prišel dan plačila.

Ko se je pripravljala sedanja vojska, sem pisal v Odrin, naj mi sporočijo, kako se godi Ivanu Bonevu. Dne 18. oktobra so mi odgovorili, da Ivan Bonev žaluje ob svoji nedovršeni cerkvi, ki je vsled draginje in mobilizacije ni mogel dovršiti; zmanjkalo mu je denarja in delavcev. Sicer so pa Turki že 14 dni pred izbruhom vojske pretrgali vse zveze med Odrinom in okolico.

Upajmo, da ga bo bolgarska zmagala vedno rešila turške sužnosti

Kupujte le vžigalice: V korist občinim Slovencem!

osipino, brata Frana in v domovini taro mater; Tine Dolinar, doma iz šiške pri Ljubljani, zapušča tukaj brata, staro domovino pa tri nedorasle otroke in ženo; Fran Nosan, doma iz Jelenje vasi pri Ribnici, zapušča tukaj alujočo ženo in 2 otroke, v domovini pa stariše.

»Leposlovne knjižnice« X. zvezek, ti nudi najlepše zgodovinsko delo v slovenskem leposlovju F. S. Finžgarjev roman »Pod svobodnim solncem« je avtor izšel. Cena 3 K za broširan in 4 K za vezan izvod, je razmeroma zelo nizka. Knjiga je posbno danes ob velikih vojnih dogodkih na Balkanu aktualna. Ocena sledi.

Ljubljanske novice.

Ij Vse občuduje prekrasni prvi delček »Slovenske Straže«, ki je razstavljen v treh oknih prodajalne tapetnega mojstra g. Černeta (Sentvidska nizarska zadruga) na Dunajski cesti. Poleg ondi razstavljenih stvari obsega prvi delček še klavir in kuhinjsko »pravo«. — Srečke dobite po trafikah, srečke samo 1 K.

Ij Mlinar in njegova hči — jutri v ljudskem Domu. Ženski oddelek S. K. i. Z. v. ljudno naznanja, da je v Ljudskem Domu začetek igre »Mlinar in njegova hči« ob pol 8. zvečer in le ob 7. ali 8., kot je bilo pomotoma poročeno včeraj. Blagajna se odpre ob pol sedmih. K obilni udeležbi ljudno vabi odbor.

Ij Veliko skioptično predavanje o ver-
skih razmerah na Balkanu bo v nedeljo ob 1. uri popoldne v veliki dvorani »Uniona«. Gosp. predavatelj že tri leta dopisuje z bolgarskimi duhovniki v Bolgariji, Odrinu, Carigradu in Solunu. Tako si je zbral veliko množico izvirnih slik iz verskega življenja balkanskih kristjanov, pa tudi mnogo pokrajinskih slik. Dne 22. oktobra je prejel iz Odrina (pošiljatelj je bila oddana dne 18. oktobra, torej neposredno pred vojsko) še nad 20 diapositivov in fotografij, ki jih je izdelal Pavel Hristov v Kara-
gaču pri Odrinu. Lahko rečemo, da nima nikjer na razpolago tako zanimivih lik iz življenja balkanskih kristjanov, kakor se bodo kazale v nedeljo v »Unionu«. Mes bo tudi mnogo izvirnih pokrajinskih lik iz Carigrada, Odrina, odrinske okolice, Makedonije in Bolgarije.

Ij Nedeljski shod moške Marijine lružbe v Križankih izostane v nedeljo, dne 3. novembra, ker se želi, da se čla-
ti polnoštevilno udeležijo predavanja o verskih razmerah in katoliških misi-
onih na Balkanu, ki se prične ob 5. uri popoldne v veliki dvorani Uniona. — Prihodnji družbeni shod bo v ne-
leljo, dne 19. novembra.

Ij Cesta ustanovitelja Ljubljane. Na predlog obč. svetnika g. Brandta je včeraj policijski odsek sklenil pred-
agati obč. svetu, naj se imenuje novo mesto med Gradiščem in Igrišču ulica za nemškem gledališčem »Cesarja Avgusta cesta«. G. Brandt je utemeljeval svoj predlog: Rimski cesar Avgust je podelil Emoni rimsko državno pravo, postavil je zidovje in stolpe okoli mesta. V Gradišču je bilo nekako sre-
lišče Emone. G. Brandt je želel, naj bi občina določila znesek, da se staro rimsko obzidje popolnoma odkrije.

Ij Na balkansko bojišče sta se od-
peljala danes sekundarija dež. bolnice dr. Tanjšek in dr. Kučera. Odpeljala sta se v Belgrad in bodeta pomagala srbski sanitetni službi. Iz Črne gore nam poročajo, da ondi nujno rabijo še dva zdravnika. Prosijo pomoči sloven-
ske zdravnikov!

Ij Na Studenec v umobolnico so prepeljali babico dež. bolnice g. Knific.

Ij Cenejši sladkor. V graških trgo-
vinah je sladkor že za 12 h pri kilogra-
mu cenejši. V Ljubljano pride cenejši
sladkor v par dneh ter se bo sladkor
dobival po 88 vin. na drobno, na debelo
po 86 oz. 87 vin. kg.

Ij Umril so v Ljubljani: Marija
Urbas, hišna posestnica, 60 let. — Fr.
Kotar, hlapec, 25 let. — Mihael Burja,
ubožec, 78 let.

Telefonska in brzojavna poročila.

PODROBNOSTI O PORAZU TURKOV PRI LÜLE-BURGASU.

Sofija, 31. oktobra. Bitka med bul-
garsko lozengradsko armado in arma-
do Nazim-paše, ki je po odstavljenju
Abdullah-paše postal vrhovni povelj-
nik, se je začela v torek popoldne. Na-
zim-paša je iz Corluja, kamor se je bila
turška armada po porazu pri Lozen-
gradu umaknila, pomikal ofenzivno
proti Lüle-Burgasu in svoje čete raz-
postavil tako, da je zapadno krilo sta-
lo pri Lüle - Burgasu, vzhodno pa pri
Vizi v ozemlju črnomoške obali, Bul-
gari so se na črti Midija, Viza in Lüle-
Burgas v dolgotni 70 km utrdili in sku-

šali turško ofenzivo odbiti s tem, da so
izvršili obkolilni manever od strani in
sicer na zapadni fronti od Baba-Eskija
sem. Bitka je bila jako huda. Nazim-
paša je energično nastopil. V sredo se
ni bilo odločitve. Izpočetka so Turki
tako pri Vizi na vzhodni fronti kakor
na zapadni pri Marašu Bulgare neko-
liko nazaj potisnili, a kmalu se je uso-
da obrnila. Bulgarom se je namreč nji-
hov obkolilni manever popolnoma po-
srečil, tako da so Nazim-pašo na za-
padu pri Lüle-Burgasu vrgli nazaj in
celo zapadno turško krilo popolnoma
porazili, tako da se nahaja v divjem
begu.

Sofija, 31. oktobra. Bulgarska ar-
mada je zmago odločila s tem, da je
turško zapadno krilo pri Lüle-Burgasu
objela, Lüle-Burgas zasedla in je so-
vražnika tako premagala, da je že
20 km daleč od Lüle-Burgasa prodrla,
preganjajoč bežečega sovražnika. Po
tem porazu je nemogoče, da bi se dr-
žalo vzhodno turško krilo in je v krat-
kem pričakovati, da se i ono umakne.
Izgube so na obeh straneh velike.

Sofija, 31. oktobra. Iz generalnega
štaba se poroča: Odločitev je padla
vsled krilnega napada na črti Eski-Ba-
ba-Havas. Obroč bulgarske sile sega od
Eski-Baba-Havasa do gorovja Strand-
ža (Istrandža - dag ob Črnem morju),
kjer so turške sile dozdaj prodiranje
Bulgarov ustavljale.

TURKI SE VEDNO »ZMAGUJEJO« — V CARIGRADU.

Carigrad, 31. oktobra. Turška vlada
objavlja brzojavko za brzojavko, v kateri
naznanja, da je Nazim paša Bulgare popol-
noma potolkel. Sultan je poslal Nazim-
paši brzojavno čestitko. (Turška vlada
pretirava odpor, ki so ga Turki na vzhod-
nem krilu pokazali, a popolni poraz na
zahodu zamlčuje, kakor zamlčuje, da so
Bulgari z zmago na zapadnem krilu postali
gospodari cele železniške proge in bodo
Turke zdaj še v hrbtu prijeli.)

Sofija, 31. oktobra. Bulgarska zma-
ga pri Lüle-Burgasu je za Turke bila
uničujoča. Turki razširjajo v Carigra-
du vesti o prodiranju turške armade
pri Vizi, kar pa je popolnoma zlagano.

TURČIJA ŽELI MIRU.

TURŠKE INTRIGE.

Carigrad, 31. oktobra. V vodilnih
krogih se močno pojavlja želja po mi-
ru. Smatrajo, da je sedanji trenutek
za pripravljenje terena za mir ugo-
den. Konec vojske ni samo v interesu
vojskujočih se držav, marveč tudi v in-
teresu Evrope. Turčija upa zlasti na
pomoč Rumunije in Avstrije.

Bukarešt, 31. oktobra. Novoimeno-
vani dunajski poslanik Hussein Hilmi-
paša, ki je odpotoval danes proti Du-
naju, bo sprejel na Sinaji od rumun-
skega kralja. Tej avdienci se pripisuje
velik aktualni politični pomen.

PORAŽENA TURČIJA JE PROSILA ZA MIR BULGARIJO.

MIR SE BO DIKTIRAL V CARIGRADU.

Kolin, 31. oktobra. Iz Sofije poroča
»Köln. Ztg.«, da je Turčija že poizku-
šila začeti z Bulgarijo mirovna pogaja-
nja, a je Bulgarija to odbila. Balkan-
ska zveza hoče Turčiji mir diktirati v
Carigradu.

BULGARSKA OFICIOZNA IZJAVA Z OZIROM NA ZMAGO.

Sofija, 31. oktobra. Oficiozni »Mir«
piše z ozirom na zmago pri Lüle-Bur-
gasu, da mora Evropa, ako hoče res-
nično trajni mir na Balkanu, zapustiti
status quo, ki so ga zmagovite armade
podrle. Radikalnim spremembam, ki
so jih izvršile armade, morajo odgo-
varjati tudi radikalne politične izpre-
membe.

BULGARSKA ZMAGA. — NOVI USPERI.

Sofija, 31. oktobra. Tu se govori,
da so Turki zapustili tudi Dimotiko.

Carigrad, 31. oktobra. Tu vlada ze-
lo pesimistično razpoloženje, ker se je
izkazalo, da so bile vse vesti o zmagah
izmišljene. Čete, ki se na vzhodnem
krilu pri Vizi bore, so dobili mnogo
ojačenj iz Male Azije. Kljub temu so
zadnje vesti deprimujoče.

ZAVZETJE PRIZRENA Z MALIMI IZGUBAMI IN VELIKIM PLENOM SE POTRjuje.

Belgrad, 31. oktobra. Oficijsko se po-
trjuje, da so Srbi Prizren zavzeli. Čete
Mahmud-šeket-paše so z malimi izgubami
porazili, ker so se Turki hitro umaknili.
Srbi so osvojili 10 topov, mnogo municije
in živil.

Belgrad, 31. oktobra. Po privatnih ve-
steh so Srbi v Prizrenu vjeli 4000 Turkov.

PODROBNOSTI O PORAZU ZEKKI- PAŠE PRI VELESU.

Belgrad, 31. oktobra. Zekki-paša je
pri Velesu razpolagal s celim 7. skopelj-
skim zborom s 3 divizijami, s 13. in 14. di-
vizijo solunskega zbora, 16. in 17. divizijo

bitolskega zbora in vso zbornu artiljerijo.
Turki so torek rano v jutro zasedli vrlo
ugodne pozicije, vsled česar je boj bil jako
krvav. Ako se umaknejo Turki v Prilep,
nalete na grško armado. Srbska kavalerija
je turško armado v dva dela razbila in so
Turki tako hitro bežali, da niso utegnili
niti železniške proge razdreti razun malega
dela, ki so ga Srbi hitro popravili.

PODROBNOSTI O VELIKANSKI ANAR- HIJI V ZEKKI-PAŠEJEVI ARMADI. — DJAVID-PAŠA PADEL KOT JUNAK.

Belgrad, 31. oktobra. Po porazu pri
Kumanovu je Zekki-paša ukazal razpust
vseh čet. Nato so nekateri častniki na
svojo roko čete zopet vedli proti Srbom
pri Velesu. Tu pa je poveljnik bitolskega
zbora, Djavid-paša, vojake tako gonil in
silil k nadaljnjemu odporu, da ga je nek
častnik ustrelil. Djavid paša je padel kot
junak od roke strahopetnega oficirja.

KJE JE ZDAJ ZEKKI-PAŠA?

Sofija, 31. oktobra. Zekki-paša beži s
svojo armado proti jezeru Doiran, kjer se
hoče še enkrat srbskemu in bulgarskemu
prodiranju ustaviti. (To je gotovo le en
del zapadne turške armade, ker je drugi
del po srbskih poročilih zbežal v smeri
proti Prilepu.)

ZOPET RED V STARI SRBIJI.

Belgrad, 31. oktobra. Celo Kesovo je
popolnoma mirno. Red se vrača. Arnavti
se vračajo z belimi zastavami v sela in vo-
zijo s seboj na kolih rodbino ter pridelke.
V Kosovo pošiljajo tretji poziv (črno vojs-
ko), da straži novo oblast. Muslimani
imajo okoli desne roke pripeto srbsko tro-
bojnico. Vse trgovine so zopet odprte.
Hodže na minaretih zopet vrše svojo
službo. Srbsko vrhovno poveljstvo je zdaj
premeščeno v Skoplje. Srbska armada je
na vseh potih našla popaljene hiše in cele
rodbine poklane.

PRIPRAVE ZA SPREJEM KRALJA PETRA V SKOPLJU.

Belgrad, 31. oktobra. Slovesen
vhod kralja Petra v Skoplje se vrši šele
danes.

Belgrad, 31. oktobra. Kralj Peter
se poda danes v Skoplje, obkrožen od
svoje garde v gali. Kralja Petra bo v
Skoplju sprejelo mnogo poslanstev iz
cele Stare Srbije.

CAR NIKOLAJ JE POPOLNOMA NA STRANI SRBIJE.

Belgrad, 31. oktobra. Vest, da je
car Nikolaj poslal kralju Petru po za-
vzetju Skoplja čestitko, se potrjuje. Po-
učeni krogi govore, da je carjeva brzo-
javka bila stilizirana v silno toplih be-
sedah.

SVETOVNI MIR SE OHRANI?

Peterburg, 31. oktobra. Po zadnjih
vesteh se tu šanse za evropski mir
ugodnejše presojajo, ker sta se baje v
zadnjem trenutku Avstrija in Rusija
ugodno za balkansko zvezo sporaz-
umeli.

NEČUVENO TURŠKO BARBARSTVO.

Atene, 31. oktobra. Turške čete so
vpelele v Epiru cveioče mesto Metso-
von.

V CARIGRADU KOLJEJO KRIST- JANE!

Carigrad, 31. oktobra. Tolpa je za-
čela kristjane klati. Umrili so že več
Bulgarov. Po mnogih predmetjih se
vrše še druga nasilja.

ANGLIJA SE PRIPRAVLJA.

London, 31. oktobra. Minister Cur-
chill je včeraj v nekem govoru izjavil,
da je Anglija miroljubna, a da je na
vse pripravljena.

»NEUE FREIE PRESSE« ZA BAL- KANSKO ZVEZO.

Dunaj, 31. oktobra. »Neue Freie
Presse« se zavzema za sporazum Av-
strije z balkansko zvezo. Od Srbije ima
Avstrija le zahtevati prosta trgovišča.
Ako bo Avstrija dobrohotno nastopila,
bo rešila svetovni mir. O Turčiji sodi
list, da je pogojena v srce in da se nik-
do ne makne, da jo reši.

KAJ RUMUNIJA HOČE?

Dunaj, 31. oktobra. Rumunska vla-
da namerava z ojačenjem svojega vo-
jaškega stanja le to, da ji eventualna
evropska konferenca prisodi četvero-
kot, ki ga meje luki Burgas in Varna
kot dopolnilo Dobrudže, kar se ji je že
leta 1878. principiarno priznalo. Baje
je zdaj tudi Rusija za to. Vsled tega
se vest o tajni zvezi med Rumunijo, Av-
strijo in Nemčijo v svrhu napada na
Bulgarijo ne smatra za verjetno.

ABDUL HAMIDA PREPELJUJEJO.

Solun, 31. oktobra. Nemška ladja
»Loreley« prepelje ekssultana Abdul
Hamida v Carigrad, od koder ga prepe-
ljejo v Angoro.

TISZA ZA BALKANSKE NARODE.

Budimpešta, 31. oktobra. Grof Ti-
sza je v klubu vladne večine izjavil:
Znali smo in smo bili pripravljeni na

to, da bo pripadel Balkan krščanskim
narodom, mislili smo le, da se bo to po-
časi zgodilo. Neprijetno je ta razvoj po-
spešila balkanska vojska, a kljub temu
ni nikakega povoda, da nastopimo pro-
ti ekspanzivnim stremljenjem balkan-
skih krščanskih držav. Nič nimamo
proti temu, če se poleg obstoječih bal-
kanskih držav ustanovi še Albanija.
Ne bilo bi prav, če bi kazali antipatijo
slovanskim balkanskim državam in
ostanemo ob dogodkih na Balkanu
hladnokrvni. — Čudno je, kako Tisza
»nima povoda nastopiti zoper težnje
balkanskih Jugoslovancev«, njegov pri-
jatelj pa drži z vso silo Cuvaja, ki Hr-
vate preganja.

POSLANEC GRAFENAUER ZA KOROŠKE SLOVENCE.

Dunaj, 31. oktobra. Danes je zbor-
nica končala prvo branje budgeta. Na-
to je govoril poslanec Grafenauer,
ki je večinskimi strankami očitil, da ni-
majo nobene resne volje sanirati po-
polnoma razorane avstrijske finance.
Nato je šibal krivice, ki se gode koro-
škimi Slovencem. V 13. sodnih okrajih,
kjer Slovenci prebivajo, sta samo dva
slovenska sodnika, vse drugo je nem-
ško - nacionalno. Navajal je tudi vse
druge nečuvane krivice in zahteval
energično remediuro tega sistema.

ITALIJANSKA FAKULTETA SE USTA- NOVI?

Dunaj, 31. oktobra. Grof Stürgkh je
baje italijanske poslance informiral, da se
15. novembra otvorijo na Revoltellijevi tr-
govinski šoli laški pravni kurzi.

PARLAMENTARNA STRAŽA V OGR- SKEM DRŽAVNEM ZBORU.

Budimpešta, 31. oktobra. V klubu ogr-
ske večine je včeraj ministrski predsednik
Lukacs izjavil, da namerava poslovnik ta-
ko izpremeniti, da se ustanovi za redne
razmere parlamentarna straža, ki ji bo
poveljeval major. V izrednih razmerah bo pa
smel predsednik zahtevati na pomoč tudi
orožnike, policijo ali pa vojake.

OGRSKA OPOZICIJA OMAGALA.

Budimpešta, 31. oktobra. Danes opo-
zicija ni več poizkušala pred vojaškim kor-
donom, ki obkroža parlament, demonstri-
rati. Baje namerava grof Andrassy izde-
lati mirovno formulo.

1500 TURŠKIH VOJAKOV V SARA- JEVU.

Sarajevo, 31. oktobra. V Sarajevo
je došlo 1500 turških vojakov, ki so za-
pustili Plevlje in prekoračili mejo med
Uvcem in Metalko, kjer so jih razoro-
žili. Turški vojaki so zelo utrujeni, več
jih je bolnih. Turške vjetnike odpošlje-
jo v Petrovaradin. 30 ranjencev so od-
dali v vojašnico.

Cuvajizem.

Osijek, 31. oktobra. Cuvaj je prepo-
vedal gledališko predstavo v korist slo-
vanskim ranjencem na Balkanu. Enako je
prepoval vsako akcijo tudi v Zagrebu.
Občinstvo je silno razburjeno nad tem no-
vim nasiljem komisarja.

GLEDALIŠČE POGORELO.

Berolin, 31. oktobra. Znani varieté
»Walhalla« je pogorel.

+ V šmartnem pri Litiji priredi
»Kmetška zveza« shod v nedeljo
3. novembra t. l. Takoj po rani sv. maši ob
7. uri v Društvenem Domu. Poročala bo
deta gg. poslanca Povše in dr. Lampe.
Shod bo važen; zato se ga udeležite v obil-
nem številu. Obenem se bomo pogovorili o
unovčevalnici za živino, ki se je ustano-
vila pri »Zadružni Zvezi«, da se bo živina
lažje in boljše prodajala.

Vsaka hišna gospodinja bode nad
letošnjim Mesnerjevim čajem iznena-
dena. Močna, okusna zmes 5 K za pol
kilograma, daje res idealno pijačo;
manjši zavitki 50 do 100 vinarjev.

Serravallo

železnato Kina-Vino

Higijenična razstava na Dunaju 1906:

Državno odlikovanje in častni diplom k zlati kolajni.

Povzroča slast do jedi, okrepa

živce, zboljša kri in je re-

konvalescentom in malo-

krvnim zelo priporočeno od

zdravniških avtoritet.

Izborni okus.

Večkrat odlikovano.

Nad 7000 zdravniških spričeval.

J. SERRAVALLO, c. in kr. dvorni dobavitelj

TRST-Barkovlje.